

Коли ми з Розою були нові, то стояли в середній частині крамниці, біля журнального столика, і бачили більш як половину вікна. Тож могли спостерігати за вулицею: за офісними працівниками, що квапилися повз, за таксі, за бігунами й туристами, за Жебраком і його собакою, за нижньою частиною будівлі РПО. Коли ми вже краще облаштувалися, Завідувачка дозволила нам підходити ближче, аж до самої вітрини, і тоді ми побачили, яка та будівля РПО височезна. А опинившись біля вікна у правильний час, можна було спостерігати, як мандрує Сонце, рухаючись від дахів будинків по цей бік до будівлі РПО на тому боці.

Коли мені щастило отак застати Сонце, я нахилила обличчя вперед, щоб увібрати якомога більше його поживи, а якщо Роза була поруч, то і їй казала нахилитися. За хвилину-другу ми мусили повертатися на свої місця, і новенькими хвилювалися, що з часом ослабнемо, бо з середньої частини крамниці майже не бачили Сонця. ШП Рекс, який стояв тоді біля нас, сказав, що цим не варто перейматися, бо Сонце досягає нас усюди. Він показав пальцем на підлогу й додав:

— Он там візерунок Сонця. Якщо хвилюєтесь, можете просто торкнутися його й додати собі сил.

Коли він це казав, у крамниці не було покупців, а Завідувачка щось заклопотано розставляла на Червоних полицях, і мені не хотілося турбувати її й просити дозволу. Тому я зиркнула на Розу, і коли та байдуже глянула на мене, ступила два кроки вперед, присіла й притулила обидві долони до візерунка Сонця на підлозі. Та щойно мої пальці торкнулися його, як він зник, і хоч що я робила — поплескала по місцю, де він тільки-но світився, а коли це нічого не дало, потерла руками дошки, — візерунок так і не з'явився. Коли я підвелася, ШП Рекс сказав:

— Ну ти й жадібна, Кларо. Ви, дівчата, вічно такі жадюги.

Хоч я й була тоді новенька, та відразу подумала, що це навряд чи моя вина: Сонце випадково забрало свій візерунок якраз у ту секунду, коли я його торкнулася. Але вираз обличчя ШП Рекса залишався серйозним.

— Ти забрала всю поживу собі, Кларо. Дивись, як темно стало.

І справді: світло всередині крамниці зовсім потьмяніло. Навіть вуличний знак «Працює евакуатор», причеплений до ліхтаря на хіднику, посірів і зблід.

— Вибач, — сказала я Рексові, а тоді обернулася до Розі: — Пробач. Я не хотіла забирати все собі.

— Через тебе я до вечора ослабну, — сказав ШП Рекс.

— Ти жартуєш, — відповіла я. — Ти ж це точно не всерйоз.

— Ні, не жартую. Зараз мені стане але. А як ті ШП, що в кінці крамниці? З ними вже щось не так. І зараз їм ще погіршає. Ти все загарбала собі, Кларо.

— Я тобі не вірю, — сказала я, вже не так упевнено.

Я глянула на Розу, але її лице далі було порожнім.

— Мені вже погано, — сказав ШП Рекс і похилився вперед.

— Але ж ти сам щойно казав, що Сонце завжди всюди нас досягає. Ти жартуєш, я знаю.

Урешті-решт я зуміла переконати себе, що ШП Рекс дражнить-ся з мене. Але того дня я відчула, що через мене Рекс мимоволі порушив якусь незручну тему, про яку більшість ШП у крамниці воліли не згадувати. А незабаром із ШП Рексом дещо трапилося, і я подумала, що хай навіть він тоді жартував, багато чого так сказав усерйоз.

Того сонячного ранку Рекс більше не стояв поруч із нами, бо Завідувачка переставила його в передню нішу. Завідувачка завжди казала, що кожне місце ретельно продумане, тому шанси, що нас виберуть — однакові, незалежно від того, де ми стоїмо. Та ми всі знали, що клієнти, які заходять до крамниці, найперше звертають увагу на передню нішу, і Рекс, звісно ж, зрадив, що настала його черга там стояти. Ми спостерігали за ним із середньої частини крамниці — він стояв, задерши підборіддя, а все його тіло вкривав візерунок Сонця, — і Роза нахилилась до мене й сказала: «Який чудовий у нього вигляд! Він швидко знайде свою домівку — це точно!»

Рекс третій день стояв у передній ніші, коли до крамниці ввійшла дівчинка з мамою. Тоді я ще не вміла добре визначати вік, але пам'ятаю, що дала тій дівчинці тринадцять з половиною років, і тепер упевнена, що вгадала. Її мама працювала в офісі, на високій посаді, як ми зрозуміли з її туфель і костюма. Дівчинка підійшла просто до Рекса й зупинилася перед ним, а мама пішла в наш бік, зиркнула на нас, а тоді рушила у кінець крамниці, де двійко ШП сиділи на Скляному столі й весело гоїдали ногами, як їм наказала Завідувачка. За якийсь час мама гукнула доньку, але та не звернула на неї уваги й далі роздивлялася Рексове лице. Потім дитина простягнула долоню й погладила Рексову руку. Рекс, певна річ, нічого не сказав, тільки всміхнувся до неї й далі стояв незворушно — так, як нам було сказано стояти, коли хтось із клієнтів виявляв особливе зацікавлення.

— Дивись! — прошепотіла Роза. — Вона вибере його! Він їй сподобався. Ото йому пощастило!

Я штурхнула Розу, щоб та замовкла, бо нас могли почути. Тепер уже дівчинка гукнула маму, і от вони обидві стояли перед ШП Рексом і змирювали його поглядами, а дівчинка час від часу простягала руку й торкалася його. Вони тихо раділися, і в якусь мить дівчинка сказала: «Але ж він ідеальний, мамо. Такий красунчик». І ще за мить: «Ну, будь ласка, мамо».

До того часу до них уже тихенько підійшла Завідувачка. Врешті мама повернулася до неї й запитала:

— Яка це модель?

— Б2, — відповіла Завідувачка. — Третя серія. Рекс стане ідеальним супутником для дитини з відповідним характером. Зокрема, він спонукатиме молоду особу до старанності й сумлінності.

— О, цій панянці таке не зайве.

— Ох, мамо, він ідеальний.

Тоді мама сказала:

— Б2, третя серія. Це ті, що мають проблему із вбиранням сонячного світла, правда?

Вона так це й сказала, просто перед Рексом, з усмішкою на обличчі. Рекс теж усміхався, а дитина спантелічено дивилася на те, як Рекс, то на маму.

— Так, моделі третьої серії справді мали спочатку дрібні проблеми, — відповіла Завідувачка. — Але чутки про них перебільшені. У середовищах із нормальним рівнем освітлення жодних проблем не виникає.

— Я чула, що погане вбирання сонячного світла може призвести до інших проблем, — зауважила мама. — Навіть поведінкових.

— З усією повагою, пані, моделі третьої серії подарували багатьом дітям неймовірну радість. Нема причин хвилюватися, хіба що ви мешкаєте на Алясці чи в підземній шахті.

Мама далі розглядала Рекса. Зрештою похитала головою.

— На жаль, ні, Керолайн. Я розумію, чому він тобі сподобався. Але він не для нас. Ми підберемо для тебе ідеальний варіант.

Рекс усміхався, аж поки клієнтки пішли геть, і навіть опісля ніяк не виказував свого смутку. Але якраз тієї миті я пригадала той його жарт і подумала, що питання про Сонце і про те, скільки його поживи ми можемо собі брати, уже довший час турбували Рекса.

Тепер я, звісно, розумію, що не лише Рекс цим переймався. Але офіційно такої проблеми не існувало — усі ми мали технічну документацію, де було зазначено, що на нас не впливають чинники на кшталт розміщення в кімнаті. Та попри це, ШП завжди відчували, що стають млявими, не побувши на Сонці кілька годин, і хвилювалися, що з ними щось не так: що вони мають якийсь властивий тільки їм гандж і якщо про нього дізнаються, їм нізащо не знайти домівки.

Саме тому всім так хотілося стояти у вітрині. Кожному і кожній з нас обіцяли, що прийде наша черга; кожен і кожна з нас мріяли про цей день. Почасти йшлося і про «особливу честь», як казала Завідувачка, — представляти крамницю вулиці. Та й крім того, хоч що там говорила Завідувачка, ми всі, безперечно, знали, що клієнти з більшою імовірністю оберуть того, хто стоїть у вітрині. Та найважливішим було Сонце і його пожива — про це ніхто не казав уголос, але це розуміли всі. Роза якось заговорила на цю тему зі мною, пошепки, незадовго до того, як мала надійти наша черга.

— Кларо, як ти гадаєш: коли ми стоятимемо у вітрині, то отримаємо стільки добра, що нам більше ніколи його не забракне?

Я була ще новенька і тому не знала, що їй відповісти, хоча це питання і мені самій не давало спокою.

А тоді нарешті настала наша черга, і ми з Розою вранці ступили у вітрину, пильнуючи, щоб не перекинути виставлених товарів, як ті двоє, що стояли там перед нами минулого тижня. Крамниця

ше, звісно, була зачинена, і я думала, що решітка буде повністю спущена. Та коли ми вместилися на Смугастій каналі, я побачила внизу вздовж решітки вузьку шпарину — напевно, Завідувачка троху припідняла решітку, коли перевіряла, чи все для нас готове, — і світло Сонця утворило яскравий чотирикутник, що заповз на подіум і закінчувався прямою лінією просто перед нами. Досить було трішки простягнути ноги — і ті опинилися б у його теплі. Я знала, що хоч яка відповідь на Розине запитання правильна, ми отримуємо поживу, якої нам вистачить надовго. А коли Завідувачка торкнулася кнопки і решітка піднялася аж догори, нас огорнуло сліпуче світло.

На цьому місці мушу визнати, що я завжди мріяла опинитися у вітрині ще з однієї причини, яка ніяк не стосувалася поживи Сонця чи шансів знайти домівку. На відміну від більшості ШП, на відміну від Рози, я завжди мріяла побачити життя поза крамницею — і побачити його в усіх деталях. Тому коли решітка піднялася, я збагнула, що тепер між мною і хідником — саме лиш скло, що тепер мені добре видно стільки всього, що досі я бачила хіба скраю та збоку. Подумавши про це, я так зраділа, що на мить майже забула і про Сонце, і про його милість до нас.

Я вперше побачила, що будівля РПО насправді складається з окремих цеглин і що вона не біла, як я собі гадала, а блідо-жовта. Крім того, я побачила, що вона ще вища, ніж я уявляла — двадцять два поверхи, і що кожне з ідентичних вікон підведене внизу особливим карнизом. Я побачила, що Сонце накреслило діагональну лінію просто на фасаді будівлі РПО, так що з одного боку утворився майже білий трикутник, а з другого — темний, аж чорний, хоча я вже знала, що вся споруда блідо-жовта. Крім того, я бачила не лише всі вікна аж до самого даху, а й — то тут, то там — людей за склом, які стояли, сиділи, ходили туди-сюди. А внизу на вулиці я бачила перехожих у різному взутті, з паперовими стаканчиками,

сумочками і песиками — і якби захотіла, то змогла би провести поглядом будь-кого з них повз пішохідний перехід і аж до другого знаку «Працює евакуатор», туди, де біля каналізаційної труби стояли й тицали кудись пальцями двоє робітників. Я бачила салон таксі, коли те зупинялося пропустити натовп на переході — руку водія, що тарабанила по керму, кепку пасажира.

День минав, Сонце зігрівало нас, і я бачила, що Роза дуже щаслива. Але крім того я помітила, що вона майже нікуди не дивиться, а сидить, втупившись поглядом у перший знак «Працює евакуатор» просто перед нами. Вона повертала голову тільки тоді, коли я звертала її увагу на щось, і то відразу втрачала цікавість, знову обертаючись до хідника й знака.

Роза відводила погляд на довше, лише коли перед вікном зупинявся хтось із перехожих. Тоді ми обидві поводитися так, як нас вчила Завідувачка: чіпляли на обличчя «нейтральні» усмішки й пильно вдивлялися кудись на інший бік вулиці, у точку посеред будівлі РПО. Страшенно кортіло уважніше придивитися до перехожих, які підходили до вітрини, але Завідувачка пояснювала нам, що дивитися у вічі в такий момент — дуже грубо. Якщо хтось із них зумисне нам махав чи звертався до нас через скло, ми могли відреагувати, раніше — нізащо.

Іноки люди, які зупинялися перед вітриною, взагалі не цікавилися нами. Вони просто хотіли зняти кросівку і щось із нею зробити або витягали свої прямокутники й тицали по них. Хоча деякі підходили просто до скла й дивилися всередину. Здебільшого діти, приблизно того віку, для якого ми найкраще пасували. Вони явно раділи, коли бачили нас. Дитина радісно підходила до вітрини, сама чи з дорослим, а тоді показувала на нас пальцем, сміялася, корчила гримаси, тарабанила пальцем по склу, махала рукою.

Час від часу — а я невдовзі навчилася спостерігати за тими, що підходили до вітрини, і водночас удавати, ніби розглядаю будівлю